

of the activities of the notaries public of the Ukrainian SSR was carried out with two major normative acts: the Regulations on the judiciary of the Ukrainian SSR and the Notarial regulations, which functioned to 1944.

The analysis of the normative act of the Ukrainian SSR – the Regulations on the State notary system of the Ukrainian SSR, approved by the Council of People's Commissars of the Ukrainian SSR from 9 September 1944, № 1016 was made.

The author examines the procedure for the access to the notary profession, including the requirements of educational qualification and experience of practical activity. In particular, persons who had higher or secondary legal education, as well as persons who had at least 2 years of experience as a judge, prosecutor, investigator, legal adviser, or not less than 2 years of experience of notarial work could be a notary public. That is positive that the regulations provided for limitable access to the notary public. So persons deprived of the vote, or persons who had a criminal record could not be a notary public. Candidates for the position of a notary public or deputy notary public had to pass a special exam. Notaries public could not combine other posts, except for the elective posts and teaching work.

According to the author, most norms of the Regulations on the State notary system of the Ukrainian SSR remain relevant nowadays.

Key words: *notarial position, notary public, notarial acts, notarial secrecy.*

Стаття надійшла 21 листопада 2017 р.

УДК 349.412.2

Н. В. Ільків

СУДОВА ПРАКТИКА У СПРАВАХ ПРО ВІДЧУЖЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК З МОТИВІВ СУСПІЛЬНОЇ НЕОБХІДНОСТІ

Досліджено питання адміністративної процесуальної дієздатності суб'єктів на звернення з адміністративним позовом про примусове відчуження земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності, ґрунтуючись на аналізі чинного законодавства України про примусове відчуження земельних ділянок з мотивів суспільної необхідності, та судової практики. Задля забезпечення прав власників земельних ділянок у разі, якщо потреба у використанні земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, відпала, запропоновано внести відповідні зміни до законодавства про відчуження земельних ділянок з мотивів суспільної необхідності. Зроблено висновок про необхідність підвищення ролі суду в застосуванні законодавства, яке стоєть земельних ділянок з мотивів суспільної необхідності.

Ключові слова: *примусове відчуження земельної ділянки, мотиви суспільної необхідності, адміністративний позов про примусове відчуження земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності, адміністративний суд.*

Постановка проблеми. На конституційному рівні закріплено можливість правомірного примусового відчуження будь-якого майна, що є об'єктом права приватної власності, зокрема земельних ділянок, у встановлених законом окремих виняткових випадках і за умови дотримання відповідної процедури. Розуміючи те, що відчуження земельних ділянок з мотивів суспільної необхідності неминуче посягає на приватні інтереси власника й позбавляє його можливості вільно та безперешкодно використовувати своє майно, держава запроваджує такі гарантії, які б унеможливили застосування цих заходів так, щоб останні стали предметом зловживань для перерозподілу власності. Законодавчо передбачено, що у разі неотримання згоди власника земельної ділянки на її викуп для суспільних потреб, земельна ділянка може бути примусово відчужена у державну чи комунальну власність з мотивів суспільної необхідності за рішенням суду.

Ці відносини отримали основну правову регламентацію у Законі України «Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності» (далі – Закон про відчуження) [1] та Кодексі адміністративного судочинства України (далі – КАС України) [2]. Справи щодо відчуження земельних ділянок з мотивів суспільної необхідності підлягають розгляду в порядку адміністративного судочинства. Однак правилам адміністративного провадження у цій категорії справ присвячена лише ст. 183-1 КАС України, що не містить відповідей на низку істотних питань.

Стан дослідження. Інститут відчуження земельних ділянок, які перебувають у приватній власності, з мотивів суспільної необхідності є комплексним правовим інститутом, дослідження якого вимагає аналізу науково-практичних підходів учених різних галузей юридичної науки. Ці питання ґрунтовно досліджувалися у працях В. Б. Авер'янова, О. В. Єлісеєвої, М. В. Краснової, П. Ф. Кулиничка, А. М. Мірошніченка, В. В. Носіка, М. С. Федорченка, М. В. Шульги та ін. Проблема примусового відчуження земельних ділянок стала об'єктом дослідження Є. П. Суєтнова [3] та А. Б. Наконечного [4] з позицій теорії земельного права, Д. В. Дудника [5] – цивільного права. Однак практично немає ґрунтовних наукових розвідок, які б стосувалися процесуальних особливостей судового розгляду справ про відчуження земельних ділянок з мотивів суспільної необхідності.

Метою статті є аналіз здійснення адміністративними судами провадження у справах за адміністративними позовами про примусове відчуження земельних ділянок з мотивів суспільної необхідності.

Виклад основних положень. Під час здійснення провадження у справах за адміністративними позовами про примусове відчуження земельних ділянок з мотивів суспільної необхідності адміністративні суди для вирішення справи й прийняття об'єктивного та неупередженого рішення досліджують такі основні елементи цих правовідносин, як правовий статус суб'єктів, насамперед тих, які звертаються із позовом; правовий режим об'єктів, що підлягають відчуженню; дотримання формальної процедури відчуження.

Із метою встановлення достатньої адміністративної процесуальної дієздатності особи на звернення із вимогами про примусове відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, з мотивів суспільної необхідності, суд визначає, чи згідно з ч. 1 ст. 183-1 КАС України суб'єкт звернення є тим органом виконавчої влади чи органом місцевого самоврядування, які відповідно до закону можуть викуповувати ці об'єкти для суспільних потреб. Коло суб'єктів, які уповноважені на такий викуп, визначені ст.ст. 8–9 Закону про відчуження, як такі, що приймають рішення про відчуження земельної ділянки.

Однак реалізація чітких законодавчих положень зумовлює низку питань у правозастосовній практиці.

Так, постановою Львівського апеляційного адміністративного суду від 30 липня 2012 р. у справі № 2а-2/12/9104 [6] у позові Львівської обласної державної адміністрації до власників земельних ділянок відмовлено, зважаючи (сукупно з іншими встановленими обставинами), зокрема на те, що 17 березня 2011 р. Кабінетом Міністрів України прийняте Розпорядження «Про викуп земельних ділянок з мотиву суспільної необхідності» № 195-р, яке фактично визнано рішенням про викуп. Відповідно, саме Кабінет Міністрів України, а не Львівська обласна державна адміністрація, повинна була виступити суб'єктом, який має виключне право на звернення із адміністративним позовом про примусове відчуження таких земельних ділянок з мотивів суспільної необхідності.

Подекуди відбувається так зване делегування повноважень з відчуження земельних ділянок для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності. Наприклад, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2012 р. № 624-р вирішено вилучити та/або надати у постійне користування державному підприємству «Національна енергетична компанія «Укренерго» розташовані за межами населених пунктів ... земельні ділянки для розміщення, будівництва, експлуатації та обслуговування заходу повітряної лінії електропередачі напругою 750 кВ Хмельницька АЕС – Чорнобильська

АЕС на електричну підстанцію напругою 750 кВ «Київська» із зміною їх цільового призначення. Для виконання цього рішення Кабінетом Міністрів України вказано «Київській та Житомирській облдержадміністраціям у визначеному законодавством порядку вжити заходів щодо викупу або примусового відчуження земельних ділянок, які перебувають у власності фізичних або юридичних осіб, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності ...». Однак потрібно зазначити, що Законом про відчуження випадки делегування повноважень не встановлені.

Виконання цього розпорядження мало судову перспективу. Так, Вищим адміністративним судом України (справа № 875/72/16) розглянуто апеляційну скаргу Макарівської районної державної адміністрації Київської області на постанову Київського апеляційного адміністративного суду за позовом Макарівської районної державної адміністрації Київської області до ОСОБА_5, третя особа – Державне підприємство «Національна енергетична компанія «Укренерго», про примусове відчуження у державну власність з мотивів суспільної необхідності частини земельної ділянки, однак ухвалою від 27 квітня 2017 року апеляційну скаргу залишено без задоволення [7].

У мотивувальній частині Вищий адміністративний суд України вказав: «Враховуючи, що Лінія електропередачі 750 кВ для видачі потужностей Рівненської та Хмельницької атомних електростанцій: ПС 750 кВ «Київська» із заходами, повітряна лінія 750-330 кВ», до складу якого входить будівництво заходів повітряної лінії електропередачі напругою 330 кВ Новокиївська-Северна на електричну підстанцію напругою 750 кВ «Київська має проходити по території Київської та Житомирської областей та те, що Кабінетом Міністрів України рішення про викуп прийнято 20.08.2012 (йдеться про вказане розпорядження № 624-р), а з позовом про примусове відчуження у державну власність з мотивів суспільної необхідності частини земельної ділянки Макарівська районна державна адміністрація Київської області звернулася лише 06.12.2016, тобто з пропуском річного строку з дня прийняття Кабінетом Міністрів України рішення про викуп земельних ділянок, яке в силу Закону про відчуження втратило чинність, колегія суддів приходить до висновку про безпідставність позовних вимог».

На межі компетенції у справах про примусове відчуження земельних ділянок з мотивів суспільної необхідності Вищий адміністративний суд вказав Макарівській районній державній адміністрації і в ухвалі від 13.07.2017 у справі № 875/88/16. У цьому рішенні річний термін Вищий адміністративний суд України рахував від дати ухвалення рішення про викуп, прийнятого Київською обласною державною

адміністрацією (розпорядження), оскільки об'єкт має проходити територією декількох районів [8].

Правовим підґрунтям такої аргументації Вищого адміністративного суду України слугувало те, що, по-перше, згідно з ч. 2 ст. 8 Закону України про відчуження, це питання не належить до сфери компетенції Макарівської районної державної адміністрації, по-друге, рішення про викуп земельної ділянки належить Кабінету Міністрів України, а не будь-якому іншому органу ним визначеного (або як це відбулося в ухвалі Вищого адміністративного суду України від 13.07.2017 – розпорядження Київської обласної державної адміністрації); по-третє, відповідно до ч. 3 ст. 12 Закону про відчуження, «рішення про викуп земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, для суспільних потреб з підстав, які допускають примусове відчуження цих об'єктів з мотивів суспільної необхідності, втрачає чинність у разі, якщо протягом одного року з дня прийняття рішення відповідний орган виконавчої влади чи орган місцевого самоврядування не звернувся до суду з позовом про примусове відчуження цих об'єктів або якщо рішення суду про відмову у задоволенні цього позову набрало законної сили». Поширеним у вирішенні справ за адміністративними позовами про примусове відчуження земельних ділянок з мотивів суспільної необхідності є питання дотримання строку чинності рішення про викуп. Закон про відчуження встановив граничний максимальний строк чинності такого рішення – один рік і його недотримання у багатьох випадках стало підставою для відмови у задоволенні позову.

Під час розгляду цих справ Вищим адміністративним судом України було прийнято до уваги, що є важливо, диференційований підхід до визначення права на застосування викупу земельних ділянок та інших об'єктів нерухомого майна, зокрема, адміністративно-територіальне розміщення відчужуваного об'єкта та його співвідношення із територією поширення компетенції відповідного суб'єкта владних повноважень. Саме така сукупність ознак і повинна враховуватися під час визначення правоздатності для звернення до суду суб'єкта владних повноважень із відповідним позовом.

Встановивши невідповідність суб'єкта, Вищий адміністративний суд України повівся надто коректно, оскільки встановлення невідповідності суб'єкта із правом на звернення вважаємо повинно бути однозначною підставою для повернення позовної заяви позивачеві на підставі п. 3 ч. 3 ст. 108 КАС України або залишення позовної заяви без розгляду на підставі п. 1 ч. 1 ст. 155 КАС України, якщо зазначені обставини будуть встановлені після відкриття провадження у справі.

На практиці є і делегування повноважень з доведення до відома власника земельної ділянки рішення про її викуп для суспільних потреб. Згідно з ч. 2 ст. 10 Закону про відчуження, орган виконавчої влади чи орган місцевого самоврядування, який прийняв рішення про викуп земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, зобов'язаний письмово повідомити про це їх власника (власників) протягом п'яти днів із дня прийняття такого рішення, але не пізніше як за три місяці до їх викупу.

Так, постановою Львівського адміністративного апеляційного суду від 10.10.2017 (справа № 876/7/17-а) встановлено, що на виконання ухвали Львівської міської ради від 18.05.2017 № 1983 «Про викуп у ТзОВ «XXX» для суспільних потреб об'єкта нерухомого майна» ЛКП «УУУ» рекомендованим листом з повідомленням про вручення від 22.05.2017 № 78 повідомило ТзОВ «XXX» про викуп для суспільних потреб об'єкта нерухомого майна – роздягальні для спортсменів та споруди стадіону на вул. Городоцькій [9].

Таке повідомлення не можна визнати належним і, відповідно, законодавчо встановлена процедура є порушена.

Основне значення під час розгляду цієї категорії справ має аналіз підстав для примусового відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, з мотивів суспільної необхідності, вичерпний перелік яких визначено у ст. 15 Закону про відчуження. Тобто важливим питанням, яке підлягає з'ясуванню судом, – це наявність суспільної необхідності, визначеної за вказаними правилами Закону про відчуження. На цьому елементі та необхідності його чіткого дотримання акцентує у категоричній формі низка нормативних приписів Закону про відчуження. Цей елемент важливий і на етапі прийняття рішення про відчуження земельної ділянки, і при подальшому її використанні. Зокрема ч. 5 ст. 4 Закону визначає, що викуплена або примусово відчужена земельна ділянка не може бути передана в користування або у власність фізичній чи юридичній особі для цілей, не пов'язаних із забезпеченням суспільних потреб або суспільної необхідності, визначених у рішенні органу державної влади чи органу місцевого самоврядування про відчуження зазначеної земельної ділянки; ч. 3 ст. 18 передбачає використання та розпорядження земельною ділянкою, іншими об'єктами нерухомого майна, що на ній розміщені, викупленими для суспільних потреб або примусово відчуженими з мотивів суспільної необхідності, здійснюються в порядку, встановленому законом, для забезпечення суспільних потреб, що стали підставою для викупу таких об'єктів. Отже, цільове призначення подальшого використання вилученої земельної ділянки чи іншого нерухо-

мого майна є однією з найістотніших складових подальшого правового режиму відчуженої власності. Його ж дотримання без попередньої конкретної вказівки в акті правозастосування буде істотно утрудненим та не матиме надалі правової основи.

У судовій практиці трапляються випадки неналежності віднесення позивачами певної потреби до суспільно необхідної. Так, постановою Львівського адміністративного апеляційного суду від 10.10.2017 (справа № 876/7/17-а) [9] у задоволенні позову Львівської міської ради було відмовлено, оскільки «будівництво стадіону» не охоплюється виключним переліком «суспільної необхідності», вміщеним у ч. 1 ст. 15 Закону про відчуження.

Зазначаючи цільовий характер забезпечення конкретної суспільної необхідності використання земельних ділянок та інших об'єктів нерухомого майна, що на них розташовані, потрібно зауважити, що на законодавчому рівні регламентовано можливість строкового характеру примусового відчуження залежно від існування такої цільової необхідності. У разі ж, якщо потреба у використанні земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, викуплених для суспільних потреб чи примусово відчужених з мотивів суспільної необхідності, відпала, орган, який прийняв рішення про викуп цих об'єктів, протягом місяця з дня, коли йому стало відомо чи повинно було стати відомо про це, приймає відповідне рішення, будучи зобов'язаним розпочати процедуру повернення відчужених об'єктів попередньому власнику. Це вкотре підкреслює значення чіткого визначення тієї суспільної необхідності, що є підставою для задоволення позову у відповідній судовій постанові.

У судовій практиці трапляються випадки відмови у задоволенні адміністративного позову через те, що відпала суспільна необхідність. Так, у постанові Львівського апеляційного адміністративного суду від 30 липня 2012 р. у справі № 2 а-2/12/9104 зазначається, що «згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 березня 2011 року № 195-р «Про викуп земельних ділянок з мотиву суспільної необхідності» метою викупу спірних земельних ділянок у відповідачів є проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 з футболу в Україні, однак загальноновизнаним є той факт, що чемпіонат Європи 2012 з футболу в Україні закінчився 01.07.2012 року, а тому на момент вирішення даної справи відпала суспільна необхідність викупу спірних земельних ділянок» [6].

Вищий адміністративний суд як суд апеляційної інстанції погодився з таким висновком суду першої інстанції, вказавши, що на момент вирішення даної справи відпала суспільна необхідність викупу

спірних земельних ділянок, оскільки чемпіонат Європи 2012 з футболу закінчився 01 липня 2012 року, тому реалізація рішень Кабінету Міністрів України, прийнятих з метою проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу, наразі є неможливим (ухвала Вищого адміністративного суду України від 16.06.2016 у справі № А/9991/152/12) [10].

Якщо такий виклад й відповідає логіці та принципу відчуження об'єктів права приватної власності для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності, зокрема, «вкуплена або примусово відчужена земельна ділянка не може бути передана в користування або у власність фізичній чи юридичній особі для цілей, не пов'язаних із забезпеченням суспільних потреб або суспільної необхідності, визначених у рішенні органу державної влади чи органу місцевого самоврядування про відчуження зазначеної земельної ділянки» (ч. 5 ст. 4 Закону про відчуження), який стосується відчужених земельних ділянок, то іншого законодавчого регулювання це питання немає. Не у всіх випадках суд володіє так суспільною ситуацією, як у цьому. Тож у Законі повинен бути чітко прописаний механізм прийняття відповідного рішення (подібного тому, що у ч. 1 ст. 19) тим органом, який прийняв рішення про викуп, і який нести відповідальність за свої рішення ще на етапі судового розгляду.

Актуальним є й питання правового режиму об'єкта досліджуваних відносин. Викликає науковий інтерес ухвала Вищого адміністративного суду України від 16.04.2015 за апеляційною скаргою Львівської міської ради на ухвалу Львівського апеляційного адміністративного суду від 15.07.2014 року у справі про примусове відчуження об'єкта нерухомого майна (цегляної будівлі) з мотивів суспільної необхідності (для будівництва майданчику відпочинку). Судом було встановлено, що земельна ділянка, на якій розташований об'єкт нерухомого майна – цегляна будівля, яка належить на праві приватної власності ОСОБА_3, перебуває у комунальній власності та не є приватною власністю ОСОБА_3. Вищий адміністративний суд України, враховуючи, що предмет спору у цій справі є примусове відчуження лише нерухомого майна (цегляна будівля), а не земельної ділянки, та інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, з мотивів суспільної необхідності, апеляційну скаргу залишив без задоволення (інформації про набрання законної сили цією ухвалою в ЄДРСР немає) [11].

Потрібно вказати на дискусійність такої мотивувальної аргументації суду з погляду відповідності законодавчим приписам. Справді, згідно з ч. 2 ст. 2 Закону про відчуження, його дія не поширюється на вилучення (викуп) земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого

майна, що на них розміщені, які перебувають у державній та/або комунальній власності. Однак у цьому випадку позов стосувався іншого об'єкта – цегляної будівлі, що є окремим об'єктом перебуває у приватній власності. І керуючись ч. 4 ст. 3 «у разі якщо земельна ділянка (її частина), що відчужується, житловий будинок, інші будівлі, споруди, багаторічні насадження, що на ній розміщені, перебувають у власності кількох осіб, питання про відчуження розглядається з кожним із власників».

Висновки. Попри визнаний безперечний позитив та прагнення держави надати досліджуванім відносинам між приватним власником і суспільством на шляху узгодження абсолютної свободи власності та забезпечення суспільних інтересів, цивілізованого характеру, судова практика свідчить про велику кількість прогалин у правозастосуванні. Наявність законодавчого порядку не гарантує захищеності приватної власності та не забезпечує балансу приватних і суспільних інтересів. Тож належна реалізація судами наданих їм повноважень із дотримання визначеного Законом порядку сприятиме наданню цим відносинам цивілізованого характеру.

1. Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності: Закон України від 17 листопада 2009 р. // ВВРУ. – 2010. – № 1. – Ст. 2.

2. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. № 2747-IV // ВВРУ. – 2005. – № № 35–37. – Ст. 446.

3. Суєтнов Є. П. Відчуження земельних ділянок для суспільних потреб та з мотивів суспільної необхідності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.06 / Є. П. Суєтнов. – Х., 2013. – 20 с.

4. Наконечний А. Б. Примусове відчуження земельних ділянок за законодавством України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.06 / А. Б. Наконечний // НУ ОЮА. – Одеса, 2015. – 25 с.

5. Дудник Д. В. Відчуження земельних ділянок для суспільних потреб: цивільно-правовий аспект: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.03 / Д. В. Дудник; Харківський національний ун-т імені В. Н. Каразіна. – Х., 2015. – 23 с.

6. Постанова Львівського апеляційного адміністративного суду від 30 липня 2012 р. у справі № 2а-2/12/9104 // Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/25470535>

7. Ухвала Вищого адміністративного суду України від 27 квітня 2017 року у справі № 875/72/16 // Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/66597003>

8. Ухвала Вищого адміністративного суду України від 13.07.2017 у справі № 875/88/16 // Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/67847659>

9. Постанова Львівського адміністративного апеляційного суду від 10.10.2017 у справі № 876/7/17-а // Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/67847976>

10. Ухвала Вищого адміністративного суду України від 16.06.2016 у справі № А/9991/152/12 // Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/58405868>

11. Ухвала Вищого адміністративного суду України від 16.04.2015 у справі № 876/1/14-а // Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/49405845>

Ильков Н. В. Судебная практика по делам об отчуждении земельных участков по мотивам общественной необходимости

Исследуется вопрос об административной процессуальной дееспособности субъектов на обращение с административным иском о принудительном отчуждении земельного участка по мотивам общественной необходимости, основываемый на анализе действующего законодательства Украины о принудительном отчуждении земельных участков по мотивам общественной необходимости и судебной практики. С целью обеспечения прав владельцев земельных участков предлагается внесение изменений в законодательство об отчуждении земельных участков по мотивам общественной необходимости в случае, если необходимость в использовании земельного участка, других объектов недвижимого имущества, размещенных на нем, для общественных потребностей исчезла. Сделан вывод о необходимости повышения роли суда в применении законодательства об отчуждении земельных участков по мотивам общественной необходимости.

Ключевые слова: *принудительное отчуждение земельного участка; мотивы общественной необходимости, административный иск о принудительном отчуждении земельного участка по мотивам общественной необходимости, административный суд.*

Plkiv N. V. Judicial practice of alienation of land plots for reasons of social necessity

The legislation of Ukraine sets that in case of absence of a landowner's consent to redeem a plot of land for social necessities this plot of land can be alienated by force to public or communal property for reasons of social necessity under the decision of court. Cases concerning alienation of land plots for reasons of social necessity are subjected to consideration through administrative proceedings. However, only one article of the Code of administrative procedure of Ukraine is dedicated to the rules of the administrative proceedings of this category of cases. This article does not contain answers for some substantial questions.

The purpose of the article is to analyze the implementation of the administrative proceedings by administrative courts in cases involving administrative claims for forced alienation of land plots for reasons of social

necessity. Administrative courts exercising the proceedings of administrative claims for forced alienation of land plots for reasons of social necessity carry out the research of such basic elements of these legal relationships as legal status of subjects-plaintiffs, legal regime of objects that are subjected to alienation, observance of formal procedure of alienation.

The court must establish the sufficient administrative procedural capacity of person to appeal with the requirements about forced alienation of land plots, other objects of the immovable property for reasons of social necessity. The court determines whether the subject of appeal belongs to the executive authorities or bodies of local self-government that under the law can buy these objects back for social necessities. Realization of these statutory provisions causes the questions about law application. In judicial practice there are cases of plaintiffs' improper taking of certain necessity to social one. An increase of the role of the court in application of the legislation on alienation of land plots for reasons of social necessity is important in our society.

Key words: *forced alienation of land plot; reasons of social necessity; administrative claim for forced alienation of land plots for reasons of social necessity; administrative court.*

Стаття надійшла 6 листопада 2017 р.

УДК 347.736(477)

**Л. В. Мелех,
К. І. Круць**

ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ СУДОВОЇ ПРОЦЕДУРИ РОЗПОРЯДЖЕННЯ МАЙНОМ БОРЖНИКА У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО, ЇЇ МЕТА Й ФУНКЦІЇ

Зазначено, що у зв'язку з переходом від прокредиторської до продебіторської моделі правового регулювання відносин банкрутства в Україні було запроваджено судову процедуру розпорядження майном у справах про банкрутство. Встановлено фактичну мету судової процедури розпорядження майном боржника у справі про банкрутство. Виокремлено основні функції судової процедури розпорядження майном боржника (регулятивну, контроль-но-наглядову, забезпечувальну й аналітичну) та встановлено, що функції упорядковують матеріальні й процесуальні правовідносини між сторонами та іншими учасниками процедури, забезпечуючи захист інтересів кредиторів і прав боржника. Визначено особливості судової процедури розпорядження майном боржника у справі про банкрутство.

Ключові слова: *кредитор, боржник, банкрутство, процедура банкрутства, справа про банкрутство, процедура розпорядження майном боржника.*